

ВІДЗИВ ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

на дисертацію Лоюк Оксани Вікторівни

«Розвиток творчого мислення учнів

у навчально-виховному процесі початкової школи»,

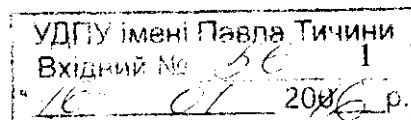
подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук

за спеціальністю 13.00.07 - теорія і методика виховання

Сучасний етап розвитку цивілізації характеризується переходом від індустріальної епохи до ери інтелекту, коли ефективність суспільства визначається не наявними природними або промисловими ресурсами, а інтелектуальним потенціалом нації. Майбутнє України залежить від того, наскільки ефективно будуть розвинуті та задіяні творчі та інтелектуальні можливості кожного її громадянина. Тому підготовка інтелектуальної конкурентоспроможної особистості, готової до практичної діяльності стає справою державної ваги. Ідеї розвитку творчо обдарованої особистості зумовлюються змінами в соціально-культурному та економічному житті суспільства. Отже, для суспільства найбільшою цінністю є творчо обдарована особистість. Великого значення та ефективного вирішення вимагають питання виявлення, розвитку і реалізації творчого мислення та творчих здібностей особистості.

Варто відзначити актуальність звернення автора дисертації до проблеми розвитку творчого мислення учнів у навчально-виховному процесі початкової школи, що засвідчує наукову зрілість дисертантки. Як наголошував Карл Рейсом Роджерс, існує гостра соціальна потреба в творчості і творчих індивідах, що виправдовує науковий пошук в цьому напрямку та розробку теорії творчості.

Актуальність теми всебічно обґрунтована дисертанткою, виходячи із аналізу наукових досліджень і потреб практики розвитку творчого мислення молодших школярів у навчально-виховному процесі. Досліджувана тема є важливою з огляду на пріоритетні напрямки розвитку системи освіти України,

що узгоджується з положеннями Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року.

У вступі досить змістовно представлена наукова новизна та практичне значення одержаних результатів дослідження. Науковий апарат дослідження розкрито чітко та аргументовано. На основі цілеспрямованого аналізу достатньої кількості філософських і психолого-педагогічних джерел автором чітко визначено теоретичну основу власного дослідження.

Центральним моментом є позиція, за якою поняття «творче мислення» уточнюється як складний процес розумової діяльності, що ґрунтується на засвоєних наукових поняттях та сприяє створенню нових суб'єктивно або об'єктивно значущих матеріальних і духовних цінностей, формуванню у психіці людини способів інтелектуальних дій щодо вирішення проблемних завдань.

Достатньо повно і обґрунтовано визначено сутність поняття «розвиток творчого мислення учнів у навчально-виховному процесі початкової школи», яке трактується як складний процес якісних змін у мотиваційно-ціннісній, когнітивно-інтелектуальній, комунікативно-мовленнєвій складових особистості молодшого школяра, що ґрунтується на природних потребах* у творчій діяльності, можливостях дітей означеного віку в її реалізації та забезпечується систематичним, послідовним створенням та вирішенням проблемних ситуацій у процесі урочної та позаурочної навчально-виховної роботи за умови співтворчості всіх її суб'єктів.

Вдало виокремлено систему критеріїв (мотиваційно-ціннісний, інтелектуально-діяльнісний, комунікативно-креативний), показників і рівнів (репродуктивно-пасивний, репродуктивно-активний, самостійно-творчий) розвитку творчого мислення учнів початкової школи.

Автором обґрунтовано психолого-педагогічні умови розвитку творчого мислення учнів у навчально-виховному процесі початкової школи, а саме: формування в учителів початкової школи мотивації до розвитку творчого мислення учнів; планомірне й систематичне створення на уроках проблемних

ситуацій; удосконалення змісту позаурочної роботи, спрямованої на розвиток творчого мислення молодших школярів.

Достовірність результатів забезпечують методи дослідження і обробки даних, адекватні його об'єкту і предмету, що дозволяє вірогідно оцінити результати експерименту, сформулювати й обґрунтувати висновки та результати, здобуті автором.

Експериментальне дослідження Лоюк Оксани Вікторівни позитивно відрізняє від цілої низки педагогічних пошукових досліджень усебічне обґрунтування моделі розвитку творчого мислення учнів у навчально-виховному процесі початкової школи.

Дисертантка досить чітко і коректно визначає місце свого дослідження в царині психолого-педагогічних робіт, присвячених розвитку творчого мислення молодших школярів у навчально-виховному процесі. Варто відзначити, що Оксані Вікторівні Лоюк вдалося знайти оригінальний ракурс аналізу проблеми, сконцентруватися на особистісно-розвивальному підході у вирішенні проблеми розвитку творчого мислення молодших школярів у навчально-виховному процесі.

Концепція дослідження є глибокою і вона доведена теоретично та експериментально на значному дослідницькому матеріалі. Структурна організація дисертаційних матеріалів відображає прийнятну і зрозумілу авторську логіку.

У першому розділі «Розвиток творчого мислення особистості як наукова проблема» висвітлено філософські та психолого-педагогічні основи ключових понять досліджуваної проблеми; уточнено зміст поняття «творче мислення»; здійснено ретроспективний та актуальний аналіз проблеми розвитку творчого мислення.

У другому розділі дисертації «Розвиток творчого мислення учнів у навчально-виховному процесі початкової школи: особливості та діагностика» з'ясовано особливості розвитку творчого мислення молодших школярів у навчально-виховному процесі; визначено сутність поняття «розвиток творчого мислення учнів у навчально-виховному процесі початкової школи»;

виокремлено критерії, показники та схарактеризовано рівні розвитку творчого мислення молодших школярів; здійснено діагностику творчого мислення учнів початкової школи; подано результати констатувального етапу експерименту. Заслужують на увагу виявлені автором особливості розвитку творчого мислення учнів у навчально-виховному процесі початкової школи.

У третьому розділі «Процес розвитку творчого мислення учнів у навчально-виховному процесі початкової школи» науково обґрунтовано, розроблено й апробовано модель розвитку творчого мислення учнів у навчально-виховному процесі початкової школи; визначено й охарактеризовано психолого-педагогічні умови розвитку творчого мислення молодших школярів; проаналізовано результати формульованого етапу експерименту; представлено у порівняльному аспекті результати дослідно-експериментальної роботи.

Розроблені і впроваджені в практику роботи початкової школи методики діагностування рівнів розвитку творчого мислення учнів початкової школи, методичні рекомендації з розвитку творчого мислення учнів початкової школи мають практичне значення і можуть бути реалізовані в діяльності вчителів-практиків, у системі професійної підготовки та післядипломної освіти вчителів початкової школи.

Складовою власного доробку Люк Оксани Вікторівни є обґрунтування психолого-педагогічних умов розвитку творчого мислення учнів у навчально-виховному процесі початкової школи, модель розвитку зазначеного феномену, виокремлення системи критеріїв, показників і рівнів розвитку творчого мислення учнів початкової школи, визначення змісту поняття «розвиток творчого мислення учнів у навчально-виховному процесі початкової школи», уточнення сутності поняття «творче мислення».

Експериментальне дослідження відзначається вмінням дисертантки підтвердити свої наукові міркування ілюстративним матеріалом, описом емпіричного матеріалу, наведенням цифрових даних, таблиць, рисунків, що переконує у виваженості, послідовності, конструктивності підходів до його проведення.

Варто також відзначити, що результати дисертації достатньо повно викладені в 15 одноосібних публікаціях, з них 9 наукових праць висвітлюють основні наукові результати дослідження, 6 праць мають апробаційний характер.

Зміст автореферату ідентичний основним положенням дисертації здобувача.

Віддаючи належне професійній підготовці та науковій ерудиції автора дисертації, позитивно оцінюючи роботу Лоук Оксани Вікторівни в цілому, вважаємо за необхідне висловити окремі критичні зауваження та побажання, що будуть сприяти подальшій роботі над досліджуваною проблемою.

1. У першому розділі роботи у підрозділі 1.2 доцільно було б здійснити сутнісно-функціональний аналіз дефініції «творчі здібності» та визначити особливості розвитку творчих здібностей відповідно запропонованого Валентином Олексійовичем Моляко «реєстру визначень» сутності творчого обдарування, який сьогодні вважається найповнішим. Для дослідження Оксани Вікторівни Лоук важливим вважаємо те, що саме цей «реєстр» фактично є переліком творчих цінностей, потенціалів і ресурсів творчо обдарованої особистості в їх генетичному розгортанні. Такі знання допоможуть учителю в проектуванні та прогнозуванні розвитку творчого мислення молодших школярів.

2. Аналізуючи роль проблемного навчання в процесі розвитку творчого мислення молодших школярів у підрозділах 3.1 та 3.2, автору доцільно було б висвітлити його види (наукова, практична та художня творчість) та потенціал різних видів проблемного навчання для розвитку творчого мислення учнів у навчально-виховному процесі початкової школи.

3. Важко не погодитися з першою педагогічною умовою розвитку творчого мислення молодших школярів - формування у вчителів початкової школи мотивації до розвитку творчого мислення учнів. Проте недостатньо операціоналізовано індикатори визначення творчих якостей учителів (не запропоновано діагностичний інструментарій) та недостатньо обґрунтовано особливості самої професійної підготовки педагогів до розвитку творчого

мислення молодших школярів (с. 156-157). Можливо, це тому, що автор вийшов би за рамки спеціальності 13.00.07 і перейшов до спеціальності 13.00.04.

4. Робота значно б виграла, якби в процесі розвитку творчого мислення молодших школярів було враховано потенціал інформаційно-комунікаційних технологій, оскільки це джерело інформації нового покоління, необхідне для всебічного розвитку учнів.

5. У тексті дисертації зустрічаються окремі стилістичні та орфографічні неточності.

Висловлені зауваження не знижують наукової цінності роботи і не впливають на загальну позитивну оцінку проведеного Лоук Оксаною Вікторівною дослідження. Дисертація може кваліфікуватися як логічно викладена, завершена, обґрунтована наукова праця.

Вищезначене дозволяє стверджувати, що дисертаційна робота Лоук Оксани Вікторівни «Розвиток творчого мислення учнів у навчально-виховному процесі початкової школи» є самостійним і завершеним науковим дослідженням, актуальним у науковому плані. У роботі отримані нові науково обґрунтовані результати, спрямовані на розв'язання важливих завдань теорії і методики виховання. Робота виконана на високому науковому рівні, відповідає вимогам до оформлення кандидатських дисертацій, а її автор заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.07 - теорія і методика виховання.

Офіційний опонент

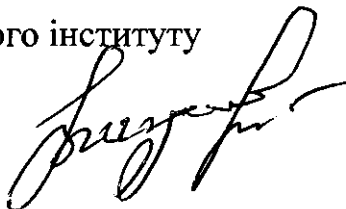
кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри психології, педагогіки та менеджменту
освіти Миколаївського обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти

О. О. Сокуренко

Підпис Сокуренко О.О. засвідчую

в.о. директора Миколаївського обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти

В. І. Шуляр